Het dorpje Port Lligat, waar Salvador Dalí vijftig jaar woonde. Port Lligat ligt vlak bij het kunstenaarsdorp Cadaqués in het uiterste noordoosten van Spanje, op nog geen veertig kilometer van de Franse grens.

Salvador Dalí in 1960 – op 56-jarige leeftijd – op de patio van zijn huis in Port Lligat: "Het enige verschil tussen mijzelf en een krankzinnige is dat ik niet krankzinnig ben."

HET HUIS VAN

Salvador Dali

Hij begon met een vissershut van net twintig vierkante meter. Dat werd al snel meer: in de vijftig jaar dat Salvador Dalí er woonde groeide zijn huis uit tot een verrassend wonderpaleis.

FOTOGRAFIE *Hollandse Hoogte* **TEKST** *Erik Jager*

DE DUIVENTIL is met het reuzenei op het dak een van de meest opvallende bouwwerken op Dalí's landgoed. Het gebouw is gedecoreerd met hooivorken. De openingen in de gevel werken als een windorgel wanneer de tramontana, de koude wind in dit deel van Europa, opsteekt.

Alsof je rondloopt in een tekening van Escher. Het huis waarin Salvador Dalí vijftig jaar woonde is volkomen onlogisch en irrationeel. Een doolhof van kamers, corridors, niveauverschillen en doodlopende gangen. Geen raam is even groot of heeft dezelfde vorm. Er is zelfs een kamer die alle bouwwetten aan zijn laars lapt: hij is perfect ovaal van vorm.

Ook het interieur is verre van traditioneel. In de Berenkamer – het centrale punt van waaruit het huis alle richtingen uit waaiert – staat een volwassen opgezette beer. Hij is uitgerust met een fikse collectie wandelstokken en in zijn rechterklauw houdt hij een zware lamp. Op de patio wordt een fontein geflankeerd door een roze lippenbank: het beroemde meubel dat de Spaanse kunstenaar eerst schilderde en daarna driedimensionaal liet maken. Erachter hangen manshoge bandenreclames van Pirelli – puur gekozen vanwege de vorm en kleur.

Het huis en interieur van Salvador Dalí zijn al even surrealistisch als het werk van de meester. Maar hoe bizar het er ook mag uitzien, over alles is nagedacht. Daarbij ging hij niet over een nacht ijs: het huis is persoonlijk en aan elk detail is aandacht besteed. Het is het huis van een persoonlijkheid boordevol ambitie. In zijn eigen woorden: "Toen ik zes jaar was, wilde ik kok worden. Toen ik zeven was, wilde ik een Napoleon zijn. Sindsdien is het mijn ambitie in hetzelfde tempo te blijven groeien."

Vissershutje

Het begint allemaal met een eenvoudig vissershutje. In 1930 is Salvador Dalí 26 en heeft hij zojuist de liefde van leven ontmoet, de Russische Gala. Hij is op zoek naar een verblijfplaats aan de Catalaanse kust, de plek waar hij als kind – geboren in het nabijgelegen Figueras – met veel plezier zijn zomervakanties heeft doorgebracht. In het dorpje Port Lligat vinden Gala en hij een geschikt hutje, betaalbaar en pal aan het strand. De verkoop van zijn schilderij De oude dag van Wilhelm Tell is voldoende voor de aankoop van het slechts 22 vierkante meter tellende kotje dat tot dan toe werd gebruikt voor de opslag van netten en hengels. Nog geen twee maanden later slaagt Dalí er al in een aanpalend vissershutje erbij te kopen. »

DE BINNENPLAATS met het zwembad in Alhambra-stijl is als een sprookje uit Duizend-en-een-nacht. De idylle wordt hoogstens verstoord door de kunstslangen die langs rotsen en gevel kronkelen.

NIET ALLEEN BINNENSHUIS, ook buiten lopen werk en privé in elkaar over. Op de kade bij het vissershaventje ligt de boot waarin een boom groeit, een tafereel dat ook is terug te vinden in Dalí's werk.

De bouwvakkers vinden Dalí een zonderling, een clown – net als de dorpelingen, die weinig van zijn werk willen weten

SPAANSE TOREADORS omringen de de fontein van wit stucwerk: een van de meest surrealistische hoeken van het complex. Erachter staat een hardroze versie van Dalí's bank Mae West. Aan de muren hangen manshoge reclameposters van bandenfabrikant Pirelli.

De twee optrekjes worden door hem via een kleine aanbouw met elkaar verbonden, en Dalí is content met zijn nieuwe woon- en werkplek. Het landschap, het licht en de geïsoleerde ligging zijn hem op het lijf geschreven en hij werkt er lustig op los. De schilder van adellijke komaf – zijn volledige naam is Salvador Domingo Felipe Jacinto Dalí i Domènech, markies de Dalí de Púbol – voelt zich hier thuis. "Dit is een episch plek, waar de Pyreneeën naar de zee buigen, als een grandioos geologisch delirium." Tot de dood van zijn vrouw Gala in 1982 zal hij gedurende de acht mooie maanden van het jaar blijven wonen in Port Lligat. "Iedere morgen wanneer ik wakker word, is mijn grootste vreugde dat ik Salvador Dalí ben."

Majestueuze trap

De koude winterperiode brengt het echtpaar in luxehotels door in Parijs en New York. En het huis wordt steeds verder uitgebreid. Salvador en Gala zien hun woonplek als een organische structuur, waarbij nieuwe gebeurtenissen of wensen steevast worden gematerialiseerd in nieuwe kamers en extra woonruimte. In 1935 geeft het echtpaar architect Emilio Puignau de opdracht het geheel groots uit te bouwen. Dalí weet precies wat hij wil: de daken moeten aflopen richting zijn geliefde Middellandse Zee, als een majestueuze serie traptreden. De bouwvakkers vinden hem een zonderling, een clown, net als veel dorpelingen die weinig van zijn werk willen weten. Maar Dalí heeft daarop een weerwoord: "Ik ben de clown niet, dat is deze monsterlijk cynische en onbewust naïeve maatschappij die het spel van de ernst speelt om haar idiotie beter te verhullen."

Enorm wit ei

De Spaanse Burgeroorlog verstoort de idylle in Port Lligat: Salvador en Gala vertrekken tijdelijk naar de Verenigde Staten. Maar als zij in 1948 naar Spanje terugkeren worden er onmiddellijk weer nieuwe plannen gesmeed. Ze kopen een aangrenzend perceel bij hun huis en laten een bibliotheek en nieuwe woonkamer aan het huis bouwen. Het volgende jaar slaan ze hun grootste slag: ze zien kans maar liefst drie naburige vissershuisjes aan te kopen. Het biedt hen de mogelijkheid een atelier, een ruime keuken en een grote slaapkamer te realiseren. »

DE SLAAPKAMER, waarin de echtelieden ieder over een royaal bed beschikken, wordt gerealiseerd in 1949. Stof- en kleurgebruik geven de ruimte koninklijke allure.

DE BERENKAMER is vernoemd naar deze opgezette beer die ook dienst doet als wandelstokhouder en schemerlamp. De ruimte vormt het centrum van het labyrintachtige huis. BOVEN

GALA EN SALVADOR DALÍ in het door henzelf geschapen Gesamtkunstwerk dat hun onderkomen in Port Lligat is. RECHTS

ONMISKENBAAR SPAANS, deze bibliotheek, met terracotta tegels op de vloer, een haard van wit stucwerk, lage zitjes en elegante chauffeuses. De surrealistische zwanen lijken elk moment te kunnen opvliegen. RECHTERPAGINA

Terwijl hun sociale leven steeds wilder wordt, vervreemden de schilder en zijn muze van elkaar

ORGANISCH GEVORMD is ook de trap die leidt naar het atelier. Salvador Dalí verzamelde spullen die bij hem pasten als "prins van de kitsch, van de ironie en van de bespotting".

DE OVALE KAMER is het privévertrek van muze en vrouw Gala

DE PENSELEN staan klaar, alsof de meester elk moment zijn werk kan hervatten. .

Inmiddels is het perceel zo groot dat er een olijfgaard kan worden aangelegd, met daarop een duiventil naar ontwerp van Salvador Dalí, met een enorm wit ei op het dak. De schilder, die wel van grootheidswaan wordt beticht, is over zijn werk opvallend bescheiden. "In wat ik schep, ben ik echt middelmatig. Geniaal is mijn visioen, niet dat wat ik realiseer."

Vervreemding

In 1958 wordt De Melkweg aangelegd: een paadje dat naar een strandje leidt waar het stel in alle privacy zichzelf kan zijn. Drie jaar later wordt de laatste grote uitbreiding gerealiseerd: de Ovale Kamer, waarin Gala – die zich graag laat omringen door jonge aanbidders – haar privévertrek heeft. In de jaren zestig leggen Salvador en Gala zich toe op de patio, waarin een zwembad komt dat qua sfeer doet denken aan het Alhambra en waarin de beroemde lippenbank Mae West de functie van tuinbank krijgt. Hier speelt zich het steeds wildere sociale leven af waarom de Dalí's bekendstaan in de periode waarin de inkomsten van de schilder een hoogtepunt bereiken. Op zeker moment beweert zijn zaakwaarnemer Enrique Sabater zelfs dat Dalí "meer verdient dan de president van de Verenigde Staten".

Het is ook de periode waarin Gala en Salvador van elkaar vervreemden. In 1965 ontmoet de schilder de Franse actrice en zangeres Amanda Lear, die al snel zijn nieuwe muze wordt. Gala verhuist in 1969 naar het kasteel van Púbol, dat Dalí voor haar aanschaft en alwaar zij zich laat omringen door jonge minnaars. Naar het schijnt heeft Salvador schriftelijke toestemming nodig om zijn echtgenote te mogen bezoeken.

Wanneer Gala in 1982 overlijdt, neemt Salvador zijn intrek in het kasteel. Naar Port Lligat keert hij tot zijn dood in 1989 niet meer terug. Zijn huis laat hij na aan de Spaanse staat. Het wordt vakkundig gerestaureerd en in 1997 opengesteld voor publiek.

HET HUIS VAN DALÍ
is dagelijks geopend (tot 6 januari, waarna het op 11 februari heropent). U dient van tevoren te reserveren, www.salvador-dali.org.